

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Siilinjärven kunta pitää hyvänä sitä, että Valtioneuvosto on valmistelemaan koulutuspoliittista selontekoa. Edellinen selonteko on tehty lähes 15 vuotta sitten. Laadittava koulutuspoliittinen selonteko on vuosikymmenen, jopa vuosikymmenten mahdollisuus.

On tärkeää, että selonteko laaditaan laajan ja vahvan valmistelun tukemana. Suomessa perinteenä on ollut sitouttaa kaikki puolueet selonteon valmisteluun ja siten linjata myös suuria kokonaisuuksia tuomatta niitä arkipäiväisen poliittisen kamppailun areenoille. Pitkän tähtäimen koulutuspolitiikkaa ei tule antaa päivän politiikan tempoiltavaksi, vaan siitä on löydettävä laaja parlamentaarinen yksimielisyys. Tämä koskee myös koulutuspoliittista selontekoa.

Selonteossa on tarvetta ottaa kantaa ajankohtaisiin suuriin kysymyksiin: osaamistason vahvistaminen ja turvaaminen, eriarvoistuminen ja polarisaatio, digitalisaatio, kansainvälistymiskehitys, osallisuus, ympäristön tila jne. Yhtenä suurena teemana on oltava jatkuvan oppimisen mallien rakentamien toimiviksi. Tarpeeseen koulutustautua koko elämän ajan on voitava vastata ja jokaisen ihmisen koulutuksellisia perusoikeuksia on pystyttävä vahvistamaan.

Suomi kamppailee tulevaisuudessa valtaisan väestörakenteen muutoksen kanssa, jota vauhdittaa meilläkin ilmenevä globaali kaupungistumisen trendi. Selonteossa on löydettävä vastauksia syntyvyyden pienenemisen aiheuttamiin haasteisiin. Erityisesti tämä koskee syrjäseutujen pieniä kuntia, joissa syntyvyys voi olla vain muutaman lapsen luokkaa vuodessa.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Visiossa on selkeästi tuotu esiin tahtotila Suomesta, jossa on vahva, korkealaatuinen, tasa-arvoinen ja vaikuttava kasvatus, koulutus ja tutkimus. Visio osoittaa sivistyspoliittisen ajattelumme kokonaisvaltaisuutta ja näyttää sivistyksen paikan yhteiskunnassa kaiken perustana.

Jatkuvan oppimisen tavoitetila on kuitenkin kuvattu visiossa ohuesti. Tarve kouluttautua koko elämän ajan on jo nyt merkittävä ja se on myös tulevaisuudessa avain yksilön ja yhteiskunnan menestykseen. Visiota tulisi vahvistaa jatkuvan oppimisen tavoitteilla.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Selonteossa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet ovat pääsääntöisesti oikean suuntaisia. Pidämme hyvänä esitettyä tavoitetta uudistaa rahoitusjärjestelmä siten, että se huomioi nykyistä tehokkaammin kuntien eriytyvät olosuhteet (esim. väestökehitys), yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden sekä oppilaiden tuen tarpeen. Tavoite siirtää rahoituksen painopiste perusrahoitukseen ja pitkäjänteiseen kehittämiseen avustusten sijaan on oikea. Selonteon mukaan pienenevien ikäluokkien johdosta valtiolta säästyviä määrärahoja kohdennetaan selonteon tavoitteiden toteuttamiseen. Tätä on pidettävä koulutuksen laadun näkökulmasta erinomaisena asiana.

Osaamiseen liittyvän eriarvoistumisen aiheuttama uhkakuva suomalaiselle yhteiskunnalle on tiedostettu kiitettävällä tavalla selonteossa. Pidämme ensiarvoisen tärkeänä sitä, että kaikilla lapsilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja jokaisen lapsen tulee saada sellaista opetusta, joka mahdollistaa lapsen täysimääräisen kehittymisen. Kiinnitämme kuitenkin huomiota siihen, että erot oppimistuloksissa eivät ole välttämättä negatiivinen asia. Yhteiskuntamme kehityksen näkökulmasta on tärkeä, että meillä on laajan osaamisen lisäksi myös huippuyksilöitä. Heidän panos on ensiarvoisen tärkeä mm. yritysten innovaatiotoiminnassa. Selonteossa on kuvattu erittäin ohuesti sitä, miten koulutusjärjestelmässä tuetaan näitä tavanomaista lahjakkaampia oppilaita. Pisa-tulokset kuitenkin osoittavat yksiselitteisesti sen, että suomalainen koulutusjärjestelmä ei pysty tällä hetkellä tuottamaan toivotulla tavalla huippuosaamista. Tältä osin selontekoa tulee täydentää.

Suomessa on ollut vahva perinne, että perheillä on ollut mahdollisuus valita se, miten he järjestävät alle kouluikäisten lasten hoidon ja kasvatuksen. Yhteiskunta on tukenut tätä monimuotoisuutta toisaalta järjestämällä itse päivähoitopalvelua, tukemalla yksityistä päivähoitoa ja tukemalla lasten kotona tapahtuvaa hoitoa ja kasvatusta. Selonteossa asetetaan selkeästi tavoitteeksi lisätä yhteiskunnan toteuttaman varhaiskasvatuksen kattavuutta, yksityisen varhaiskasvatuksen ja kotona tapahtuvan hoidon sijaan. Tältä osin selonteko ei tue perheiden mahdollisuutta valita itse se, kuinka järjestävät lastensa hoidon ja kasvatuksen. Samoin selonteko ei tue tältä osin kunnallista itsehallintoa varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Tähän asti kunnat ovat voineet itse valita toteuttavatko ne varhaiskasvatuspalvelut omana toimintana vai ostopalveluina. Katsomme, että jatkossakin perheillä ja kunnilla tulee säilyä mahdollisuus itse päättää edellä mainituista asioista. Tältä osin selontekoa tulee muuttaa.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Suomessa toisen asteen koulutus on järjestetty kahta erillistä väylää pitkin. Lukiokoulutuksen ensisijainen tehtävä on ollut antaa valmiudet jatko-opiskeluun korkeakouluissa. Ammatillisen koulutuksen ensisijainen tehtävä on ollut tuottaa ammatillisia osaajia yhteiskunnan eri työtehtäviin. Pidämme tätä perusjakoa jatkossakin perusteltuna. Selonteossa tätä perusjakoa pyritään murentamaan useilla eri tavoilla. Selonteossa ei esitetä tähän perusteeksi tutkimuksellista tietoa. Kyseessä näyttää olevan enemmän poliittinen tahtotila.

Tällä hetkellä lukio-opetuksen järjestäjinä toimivat suurelta osin kunnat. Ammatillista koulutusta puolestaan järjestävät kuntayhtymät. Selonteossa tuodaan esille tarve yhdistää toisen asteen koulutus yhden järjestäjän alaisuuteen ja katsotaan, että lukiokoulutuksen järjestäjiä on liikaa. Näkemyksemme mukaan tulevaisuudessakin lukiokoulutuksen järjestäminen tulee olla ensisijaisesti kuntien tehtävänä ja ammatillista koulutusta tulee jatkossakin järjestää kuntayhtymien toimesta.

Ikäluokkien pienentyessä koulutuksen alueellisen saatavuuden merkitys korostuu. Selonteossa tulee ottaa selkeästi kantaa alueellisen tasa-arvon puolesta järjestettäessä toisen asteen koulutusta.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

--

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

--

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

--

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

--

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

--

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

--

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

--

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

--

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

--

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Selonteossa todetaan, että väestönmuutos tulee mullistamaan koulutusjärjestelmän. Syntyvyyden alhaisuudesta johtuen tämä lienee oikea arvio. Tulevaisuudessakin pitää pystyä turvaamaan alueellinen tasa-arvo perus- ja toisen asteen koulutuksessa. Yksi tapa ratkaista tätä ongelmaa molempien koulutusmuotojen osalta on digitalisuuteen perustuva etäopetus. Selonteossa ei ole

huomioitu riittävällä tavalla etäopetuksen mahdollisuuksia tämän ongelman ratkaisussa. Oikein toteutettuna digitalisaation perustuva etäopetus on varteenotettava vaihtoehto myös perusopetuksessa. Digitalisaation mahdollistama etäopetus hillitsee koulukiinteistöjen investointitarpeita.

Kohonen Tuula
Siilinjärven kunta - Kunnanhallitus